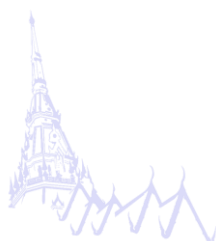

ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครู: กลยุทธ์และแนวทางการเสริมสร้าง ความพร้อมสู่วิชาชีพในยุคดิจิทัล

Financial Literacy of Student Teachers: Strategies and Approaches for Enhancing Professional Readiness in the Digital Age

สุธน วงศ์แดง

Suthon Wongdaeng

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Faculty of Education, Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Email: apopost2550@gmail.com

Received April 11, 2025; Revised May 28, 2025; Accepted June 28, 2025

บทคัดย่อ

ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) เป็นทักษะชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงินที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านการจัดการทางการเงินได้อย่างรอบคอบ และมีประสิทธิภาพ บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความฉลาดรู้ทางการเงิน สถานการณ์ปัจจุบัน ของความฉลาดรู้ทางการเงิน กลยุทธ์และแนวทางเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการนำไปปฏิบัติ การพัฒนาและส่งเสริมความรู้ทางการเงินตั้งแต่วัยเยาว์เป็นสิ่งจำเป็น เพราะว่ามีผลต่อ ความเข้าใจเรื่องการเงินและระดับความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ช่วยให้มีพื้นฐานที่ดี พร้อมรับมือ กับความท้าทายทางการเงินเมื่อเติบโตขึ้น นักศึกษาครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ทางการเงินให้กับผู้เรียน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถส่งต่อความรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจที่ดีในเรื่องการเงินให้กับผู้สอนในอนาคต จะเป็นรากฐานสำคัญ ในการพัฒนาความมั่นคงทางการเงินของคนรุ่นใหม่ และส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขทั้งระดับบุคคลและสังคม โดยรวม การเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครูในยุคดิจิทัล มีกลยุทธ์และแนวทาง ดังนี้ บุคลากรเนื้อหาในหลักสูตรสร้างระบบนิเวศทางการเงิน การใช้นวัตกรรม การฝึกอบรม การส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายเพื่อนำไปสู่ปฏิบัติ เริ่มจากพัฒนาหลักสูตรเสริม การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก และแรงจูงใจ บุคลากรผู้ห้องเรียน เตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพ และการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางการเงิน; นักศึกษาครู; ยุคดิจิทัล

Abstract

Financial literacy is an important life skill that encompasses knowledge, skills, attitudes, and financial behaviors that help individuals make careful and effective decisions about financial management. The academic article aims to present the concept of financial literacy, the current situation of financial literacy among teacher students, strategies and approaches to enhance financial literacy for teacher students and policy recommendations and

implementation. Developing and promoting financial knowledge from a young age is essential, as it affects understanding of finances and impacts the level of financial security in the future. It will provide a good foundation for dealing with financial challenges as one grows up. Student teachers, who play an important role in transferring financial knowledge to children, need to develop appropriate financial literacy so they can pass on knowledge efficiently. Building a good understanding of finances for future teachers will be an important foundation for developing financial security for the new generation and promoting well-being at both individual and societal levels. Strategies and approaches to enhance teacher students' professional readiness in the digital era includes; integrating financial knowledge into educational curricula, creating financial ecosystems, using innovation to promote financial literacy, training, promoting lifelong learning, utilizing technology and digital platforms, and developing critical thinking skills in finance. Additionally, policies for implementation includes developing supplementary curricula, organizing learning activities, fostering awareness and motivation, integrating these initiatives in classroom, preparing students for professional careers, as well as monitoring and evaluation.

Keywords: Financial Literacy; Student Teachers; Digital Age

บทนำ

ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว คนในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และปรับตัวระดับสูงเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การพึ่งพาระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป (ศักดิ์ดา งานหมั่น พระสิทธิชัย รินฤทธิ์ และพระพนมภรณ์ กับบุญ, 2564) การศึกษาต้องปรับให้ผู้เรียนกำกับตนเองและพัฒนาทักษะได้เต็มศักยภาพในยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความท้าทาย (สุธน วงศ์แดง, 2567) จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย และการปรับเปลี่ยนวิถีการทำธุรกรรมทางการเงิน จนทำให้ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากความรู้เดิมที่ต้องสามารถปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถจัดการทางการเงิน อาทิ การจัดการเงินสด การจัดการสินเชื่อ การวางแผนทางการเงิน และการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน รวมถึงการป้องกันตนเองจากความรู้ไม่เท่าทันสื่อ (The Organization for Economic Cooperation and Development : OECD/INFE, 2020) ประเทศไทยมีหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้ความรู้และรายงานผลเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียน เด็ก และเยาวชนทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ อาทิ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) เป็นต้น นโยบายของรัฐบาลกำหนดให้ "ความฉลาดรู้ทางการเงินของประชาชน" เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมการรู้ทางการเงินของประชาชน รวมถึงการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนและส่งเสริมการออมผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) นอกจากนี้วิสัยทัศน์ของประเทศที่มุ่งสร้างคนไทยให้มีทักษะการบริหารจัดการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดี ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดให้ประชาชนมีความมั่นคงด้านการเงิน

และสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างเท่าเทียม พร้อมส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความรู้ทางการเงินในทุกช่วงชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งให้บุคคลมีความเข้าใจด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการเตรียมคนที่พร้อมสู่การทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการให้เกิดทักษะทางการเงิน O'Brien (2022) เน้นย้ำความสำคัญของการให้ความรู้เรื่องการออม งบประมาณ และการลงทุนตั้งแต่วัยเรียน เนื่องจากเป็นทักษะจำเป็นตลอดชีวิตและการตัดสินใจทางการเงินสำคัญมักเกิดขึ้นก่อนวัยผู้ใหญ่

นักศึกษาคูในปัจจุบันมีพฤติกรรมทางการเงินอ่อนแอด้านการออม การวางแผน และการตัดสินใจทางการเงิน สอดคล้องกับผลสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยปี 2565 ที่พบว่า คนวัยนี้ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้ ขาดการวางแผนการเงินที่รอบคอบ และขาดประสบการณ์ชีวิต ปัญหาสำคัญ คือ หลักสูตรเศรษฐศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ไม่มีวิชาการเงินส่วนบุคคล ทำให้นักศึกษาขาดทักษะจัดการเงิน ไม่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมกับอาชีพครู และภาระการเรียนหนักทำให้ไม่มีเวลาพัฒนาความรู้ทางการเงิน นักศึกษาคูยังเผชิญปัญหาหนี้กองทุน กยศ. และขาดความรู้พื้นฐานทางการเงิน ปัญหาเหล่านี้ทำให้มีความเสี่ยง ประสบปัญหาหนี้สินในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับบริบทเศรษฐกิจไทยที่มีความเหลื่อมล้ำสูง และค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (แวววรรณ ก้องไตรภพ และนักสิทธิ์ ศักดาพัฒน์, 2022)

ความฉลาดรู้ทางการเงินจึงเป็นความรู้เฉพาะทางที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจทางการเงิน จัดการรายได้ ค่าใช้จ่าย และการออมได้อย่างปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยความรู้เรื่องดอกเบี้ย การลงทุน ความเสี่ยงและผลตอบแทน เงินเฟ้อ ค่าของเงินในอนาคต และความรู้พื้นฐานการคิดคำนวณ พฤติกรรมทางการเงินเป็นความสามารถในการใช้ความรู้พื้นฐานทางการเงินมาช่วยในการจัดการทางการเงิน เพื่อให้ประสบความสำเร็จทางการเงิน (Ho & Lee, 2020) เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย ผลการศึกษาของ Saputra and Susanti (2021) พบว่า การให้ความรู้ด้านการเงินตั้งแต่อายุยังน้อยช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับการบริหารจัดการเงินของตนเองในอนาคต ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญและดำเนินการสอน เรื่อง การเงินแก่เด็กตั้งแต่วัยแรก ๆ โดยบุคคลที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จก็คือ นักศึกษาคูที่จะต้องนำความรู้ไปถ่ายทอดไปสู่เด็กและเยาวชนของชาติในอนาคต การพัฒนาและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน จึงถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้อย่างยั่งยืนเพื่อให้คนไทยมีทักษะทางการเงินที่เพียงพอในการดำรงชีวิตประจำวัน สามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างรอบคอบ และมีเหตุผล การพัฒนานักศึกษาคูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สามารถวางแผนและบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของประชาชน และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป การมีความฉลาดทางการเงินไม่เพียงแต่ช่วยให้นักศึกษาคูสามารถจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตในโลกที่มีความซับซ้อนทางการเงินได้ดีขึ้น

บทความวิชาการนี้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาคู: กลยุทธ์และแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมสู่วิชาชีพในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยแนวคิดและความสำคัญ สถานการณ์ปัจจุบันของความฉลาดรู้ทางการเงิน กลยุทธ์และแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงิน

นักวิชาการในศาสตร์สาขาแขนงต่าง ๆ และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน หน่วยงานทางการเงิน องค์การด้านการเงินและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ที่ครอบคลุมด้านการศึกษาทางการเงิน (Financial education) ที่แตกต่างกัน โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ใช้คำว่า “ความฉลาดรู้ทางการเงิน” เป็นศัพท์บัญญัติของ “Financial literacy” โดยให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้าน มีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคล และสังคม ส่วนธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) ใช้คำว่า “ทักษะทางการเงิน” แทนความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) บทความนี้ใช้คำว่า “ความฉลาดรู้ทางการเงิน” การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานและความเสี่ยงของบริการทางการเงิน ช่วยให้นำความรู้ไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยการตัดสินใจเลือกใช้บริการให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง นอกจากนี้การมีวินัยทางการเงิน การรู้จักวางแผนทางการเงิน และการบริหารจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน โดยความฉลาดรู้ทางการเงิน ถือเป็นความสามารถในการเข้าใจและใช้ทักษะ ความรู้ รวมถึงความเข้าใจทางการเงิน เพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (OECD/INFE, 2020) ในโลกที่มีความซับซ้อนทางการเงินเพิ่มขึ้น ความฉลาดรู้ทางการเงินกลายเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับทุกคน งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าระดับความฉลาดรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสวัสดิภาพทางการเงิน ความมั่นคงทางการเงิน และคุณภาพชีวิตโดยรวม (Lusardi & Mitchell, 2023)

ความฉลาดรู้ทางการเงินถือว่าเป็นความสามารถในการวางแผนและจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) ทักษะทางการเงิน (Financial skills) เจตคติทางการเงิน (Financial attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behavior) ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงิน เพื่อสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาทัศนคติเชิงบวกในการบริหารจัดการการเงิน ส่งผลให้เกิดวินัยทางการเงิน และป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน อันนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยรวม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565) นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายเพิ่มเติมว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นการแสดงถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะทางการเงินเพื่อตัดสินใจและบริหารจัดการการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมภายใต้บริบทที่กำหนด ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลวางแผน จัดการ และตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งระดับบุคคลและสังคมโดยรวม (กมลชนก สกนธวัฒน์ และชาริณี ตรีวรวิญญู, 2562; ชนกานต์ ธนนิวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี, 2566) นอกจากนี้สถณี อาชวานันทกุล (2561) มองว่าความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นชุดทักษะและความเข้าใจที่ช่วยให้บุคคลสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการประเมินความเสี่ยง ทักษะ แรงจูงใจ และความมั่นใจในการนำความรู้ไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงินต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นความสามารถในการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจทรัพยากรการเงินได้อย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้เกิดความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขทั้งระดับบุคคลและสังคม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาทัศนคติเชิงบวกในการบริหารจัดการการเงิน และป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน อันนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยรวม

ความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน

การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนเป็นภารกิจที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ให้ความสำคัญและผลักดันมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาหนี้ในเชิงป้องกัน มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ให้กับกลุ่มวัยเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต เพราะเชื่อว่า “อนาคตของประเทศชาติจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับคุณภาพเด็กในวันนี้” (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) สมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางการเงินที่เพียงพอในการดำรงชีวิต สามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างรอบคอบและมีเหตุผล วางแผนบริหารจัดการการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความมั่นคงในอนาคต ความฉลาดรู้ทางการเงินจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่นักศึกษาในการตระหนักและเข้าใจวิธีการจัดการการเงินอย่างชาญฉลาด การศึกษาความรู้ทางการเงินควรเริ่มต้นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากผลการวิจัยของ Zhu et al (2021) พบว่า กิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเงินสามารถช่วยพัฒนาความรู้ทางการเงินได้ สามารถส่งเสริมให้บุคคลตัดสินใจอย่างชาญฉลาดเกี่ยวกับการเงินของตนเอง หลีกเลี่ยงปัญหาทางการเงินที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจากความละเลยในการจัดการการเงิน ตามที่ Jabar & Delayco (2021) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นหนึ่งในความรู้พื้นฐานของศตวรรษที่ 21 ความเข้าใจทางการเงินมีความจำเป็นในการให้ความรู้แก่ผู้คนให้ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบริหารการเงินอย่างชาญฉลาดและตามความจำเป็น ประกอบกับความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นทักษะของบุคคลในการตัดสินใจเพื่อให้มั่นใจถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงินของบุคคล (Bottazzi & Lusardi, 2021) ในยุคดิจิทัลที่ธุรกรรมทางการเงินมีบทบาทสำคัญ ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นทักษะชีวิตสำคัญที่ทุกคนต้องมี โดยเฉพาะนักศึกษาที่จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบรู้

ความฉลาดรู้ทางการเงินจึงมีความสำคัญต่อนักศึกษา (Team Varthana, 2023; Podar Education Network, 2023) มีดังนี้ (1) เข้าใจการเงินของตนเอง การเรียนรู้การเงินส่วนบุคคลช่วยให้นักศึกษาจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการทํางบประมาณ การออม การจัดการหนี้ และความเข้าใจระบบสินเชื่อ จะช่วยให้หลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดและตัดสินใจทางการเงินได้อย่างรอบคอบ เมื่อนักศึกษามีความรู้ในการบริหารเงินอย่างชาญฉลาด มีข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการวางแผนการเงินในระยะยาว (2) เข้าใจภูมิทัศน์ทางการเงิน นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินหลากหลายประเภท ทั้งคุณลักษณะ ความเสี่ยง และประโยชน์ ความรู้นี้ช่วยให้ตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในการเลือกบัญชีธนาคาร บัตรเครดิต หรือโอกาสการลงทุน การเรียนรู้เรื่องประกันภัยและการวางแผนเกษียณอายุช่วยให้นักศึกษาเข้าใจการปกป้องตนเองจากเหตุการณ์ไม่คาดฝันและความสำคัญของการออมเพื่ออนาคตที่มั่นคง (3) plugs นิสัยการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล นักศึกษามักใช้จ่ายเกินตัวและซื้อตามอารมณ์ การศึกษาด้านการเงินช่วยให้พัฒนานิสัยการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลและรับผิดชอบ เมื่อนักศึกษาเข้าใจความแตกต่างนี้จะวางแผนการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (4) ส่งเสริมความเป็นอิสระทางการเงิน การส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ช่วยจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และความมั่นใจในการสร้างธุรกิจ ความรู้ทางการเงินยังเสริมสร้างความเป็นอิสระทางการเงิน ลดการพึ่งพาผู้อื่น ช่วยให้นักศึกษาจัดการความท้าทายทางการเงินได้ดีขึ้นและพร้อมรับโอกาสต่างๆในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (5) เตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้ใหญ่ การบูรณาการความรู้ทางการเงินเข้ากับระบบการศึกษาช่วยเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสำหรับความท้าทายในชีวิตจริง โดยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเติบโตและประสบความสำเร็จในโลกของผู้ใหญ่ การศึกษา

ด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (6) ส่งเสริมวัฒนธรรมการออมและการลงทุน การออมและการลงทุนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว หากปราศจากความรู้และความเข้าใจในแนวคิดเหล่านี้อาจพลาดสิทธิประโยชน์ของดอกเบี้ยและการสะสมความมั่งคั่งในระยะยาว ความรู้ทางการเงินควรปลูกฝังนิสัยการออมตั้งแต่อายุยังน้อยและแนะนำให้ นักศึกษารู้จักแนวคิดเรื่องการลงทุนเพื่อเพิ่มความมั่งคั่ง เปิดโอกาสให้สร้างความมั่งคั่งเมื่อเวลาผ่านไป (7) ส่งเสริมสุขภาวะทางการเงินและสุขภาพจิต ความเครียดทางการเงินส่งผลกระทบต่อคนทุกวัย เกิดจากความท้าทายทางการเงินหรือขาดความรู้ในการจัดการเงิน นำไปสู่ความวิตกกังวลและปัญหาสุขภาพจิตอื่นๆ การพัฒนาความรู้ทางการเงินช่วยบรรเทาความเครียดโดยเตรียมทักษะการจัดการเงินให้นักศึกษา เมื่อเข้าใจวิธีจัดการเงิน จะรู้สึกว่ามีภาระน้อยลง ส่งผลดีต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และ (8) สร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน ในยุคดิจิทัลนักศึกษาครูต้องตระหนักถึงความเสี่ยงและภัยคุกคามทางไซเบอร์ การศึกษาด้านการเงินควรครอบคลุมความปลอดภัยออนไลน์ การป้องกันการโจรกรรมข้อมูล และวิธีปกป้องข้อมูลจากการฉ้อโกง ความรู้ทางการเงินยังพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่นำไปใช้ได้ นอกเหนือจากการเงินส่วนบุคคล นักศึกษาจะเรียนรู้การประเมินข้อมูล และตัดสินใจโดยอาศัยหลักฐาน ทักษะเหล่านี้ประยุกต์ใช้ได้กับทุกด้านของชีวิต ช่วยสร้างบุคคลที่มีความรอบรู้และพร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกปัจจุบัน

สรุปว่า การพัฒนาและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาครู ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจภูมิทัศน์ทางการเงิน เข้าใจการเงินของตนเอง ปลูกฝังนิสัยการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล และมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมความเป็นอิสระทางการเงิน เตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้ใหญ่ ส่งเสริมวัฒนธรรมการออมและการลงทุน ส่งเสริมสุขภาวะทางการเงินและสุขภาพจิต และสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน จากวิธีการดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยให้บริหารจัดการการเงินของตนเองได้ดีขึ้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดทางการเงินให้กับเยาวชน ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว การส่งเสริมให้ครูในอนาคตมีความรู้และทักษะด้านการเงินจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสำคัญเพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับคนรุ่นต่อไป

สถานการณ์ปัจจุบันของความฉลาดรู้ทางการเงิน

การสำรวจความฉลาดรู้การเงินของคนไทยโดยการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2561 พบว่า ประชาชนไทยมีระดับทักษะทางการเงินเฉลี่ยร้อยละ 66.2 พิจารณาจากองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงิน โดยความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นองค์ประกอบเดียวที่คนไทยมีระดับคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของโออีซีดี (OECD) และจากการรายงานของคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน พ.ศ. 2565 – 2570 เพื่อเป็นกรอบดำเนินนโยบายและกลไกในการบูรณาการการดำเนินการพัฒนาทักษะทางการเงินของประเทศไทย ตลอดจนยังเป็นแนวทางการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะทางการเงินของคนไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) จากผลการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยปี 2565 จากกลุ่มตัวอย่าง 12,402 คนทั่วประเทศ ทั้งในและนอกเขตเทศบาล พบว่าคนไทยมีระดับทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.4 สูงกว่าผลสำรวจปี 2563 ที่ร้อยละ 67.4 และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ในปี 2563 ที่ร้อยละ 60.5 การเพิ่มขึ้นของคะแนนมาจากการพัฒนา 2 ด้านหลัก คือ ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนด้านทัศนคติทางการเงินมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยจากปี 2563 ผลสำรวจล่าสุดชี้ให้เห็นว่าทักษะทางการเงินของคนไทย

ได้พัฒนาจนทัดเทียมกับค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD แต่ยังมีประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ ประเทศไทยกำลังประสบกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะปัญหานี้ครัวเรือนที่ส่งสมมายาวนาน ขณะเดียวกันการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในภาคการเงินและชีวิตประจำวัน แม้จะสร้างโอกาส แต่ก็นำมาซึ่งความเสี่ยงด้านภัยทางการเงินที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางการเงินอย่างต่อเนื่องจะเป็นรากฐานสำคัญนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

ในยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและการเงิน ความฉลาดรู้ทางการเงินถือเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับบุคคลทุกวัย นักศึกษาครูซึ่งมีบทบาทในการหล่อหลอมและพัฒนาเยาวชน จากการศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาในต่างประเทศ เช่น Chen and Volpe (2022) สํารวจนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 924 คน ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเงินส่วนบุคคล และระดับความรู้ที่ต่ำจะจำกัดความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีข้อมูล สอดคล้องกับการศึกษาของ Lusardi & Mitchell (2021) ศึกษาความฉลาดทางการเงินของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในหลายประเทศ พบว่า แม้ว่านักศึกษาในประเทศที่พัฒนาแล้วมีความรู้ด้านการเงินสูงกว่า แต่การศึกษาด้านการเงินยังคงมีความจำเป็นเพื่อปรับปรุงทักษะการบริหารเงินส่วนบุคคลให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาในกลุ่มนักศึกษาครูจึงควรมุ่งเน้นทั้งการให้ความรู้พื้นฐาน และการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพื่อเพิ่มทักษะการเงิน Lusardi et al (2023) ศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินในนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยพบว่าแม้ว่านักศึกษาครูจะมีความรู้พื้นฐานด้านการเงินมากขึ้น แต่ยังขาดทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้นในชีวิตจริง งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการฝึกทักษะการบริหารการเงินในสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้ความรู้ด้านการเงินของนักศึกษาเป็นประโยชน์มากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้จริง Joo & Grable (2023) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินและความพึงพอใจในชีวิต ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีความฉลาดทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในชีวิต มากกว่า เนื่องจากมีความสามารถในการจัดการปัญหาทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้พัฒนาทักษะการเงินให้กับนักศึกษาครู เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น Akhtar & Rashid (2024) ทำการสำรวจความฉลาดทางการเงินในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศบังกลาเทศ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการการเงิน และการลงทุนมีการตัดสินใจทางการเงินที่ดีขึ้น การศึกษาในกรณีนี้เน้นความสำคัญของการจัดการการเงินในระยะยาว และการให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเรื่องของการวางแผนการเงินและการลงทุนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

Zhao et al (2021) สํารวจความฉลาดทางการเงินของนักศึกษาในประเทศปากีสถาน พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความฉลาดทางการเงิน คือ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเงินและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นักศึกษาที่มีการฝึกฝนและได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและโรงเรียน ในการจัดการเงินส่วนบุคคลมีระดับความฉลาดทางการเงินสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าว งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเงินในช่วงวัยเรียน และผลการศึกษาของ Yin et al (2021) พบว่า นักศึกษาครูที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรออนไลน์ (MOOCs) มีประสิทธิภาพในการสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน ช่วยให้บริการเงินส่วนตัวได้ดี และถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน และพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความฉลาดรู้ทางการเงิน

ทักษะทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจ ทั้งนี้การออกแบบหลักสูตรที่ดีและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จ

การศึกษาด้านความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาในประเทศไทย เช่น ศิรินุช อินละคร (2563) ศึกษาทักษะทางการเงินของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา พบว่า ความรู้ทางการเงินทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ทางการเงินส่วนบุคคลมีระดับที่แตกต่างกันออกไป ทักษะทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ในขณะที่พฤติกรรมทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับดี การศึกษาที่มุ่งเน้นในสาขาบริหารธุรกิจมีส่วนช่วยให้ นิสิตมีความรู้และทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น นอกจากนี้ นิสิตเพศชายมีความรู้ทางการเงินสูงกว่า นิสิตเพศหญิง แต่มีพฤติกรรมทางการเงินที่ด้อยกว่า ส่วนนิสิตที่มีรายได้ต่อเดือนสูงมีทัศนคติทางการเงินที่ดีกว่า นิสิตที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ งานวิจัยของกลางใจ แสงวิจิตร และคณะ (2562) พบว่า นักศึกษามีความรู้และพฤติกรรมทางการเงินส่วนบุคคลหลังเรียนวิชาการเงินส่วนบุคคลดีกว่าก่อนเรียน กันยปริน ทองสามสี และอิสระ ทองสามสี (2021) ศึกษาในระดับทักษะทางการเงินและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทักษะทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับสูง แต่มีความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า ความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเงิน และกมลชนก สกนธวัฒน์ และชาธิณี ตริวรวิญญู (2562) ประมวลปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีปัญหาพฤติกรรมทางการเงิน ได้แก่ การบริโภคเกินตัวและตามกระแส การขาดความสามารถในการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดการวางแผนการเงิน การขาดการออมเงิน การขาดการบริหารจัดการเงินที่ดี การขาดวินัยทางการเงิน และการขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนซื้อสินค้า เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าวเทียบกับ กรอบความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับเยาวชนขององค์การความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) พบว่า ปัญหาพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับมิติการวางแผนและการจัดการการเงิน ขณะเดียวกัน กณิชา ศิริศักดิ์ และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ (2024) ศึกษาผลของการใช้ต้นแบบการ์ดเกมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนิสิตครู พบว่า ความรอบรู้ทางการเงินของนิสิตครูสาขาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความรอบรู้ทางการเงินสูงกว่ามหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ และผลการพัฒนาพบว่า นิสิตครูที่เล่นการ์ดเกมมีคะแนนพัฒนาการความรู้ทางการเงินดิจิทัลสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโมดูลออนไลน์

จากสถานการณ์ปัจจุบันของความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศยังอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีข้อค้นพบสำคัญ คือ นักศึกษามีความรู้พื้นฐานแต่ขาดทักษะการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะการวางแผนและการจัดการการเงิน นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับดี แต่ความรู้และเจตคติยังอยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยยืนยันชัดเจนว่า การพัฒนาและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินผ่านวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้ การเรียนรู้ผ่านเกม หลักสูตรออนไลน์ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและสถาบันการศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะทางการเงิน ความฉลาดรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตและทักษะอื่น ๆ เช่น การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญ

ของการพัฒนาทักษะนี้ในกลุ่มนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาครูที่จะมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนต่อไป

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครูในประเทศไทยมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้ (1) ความฉลาดรู้ทางการเงินโดยทั่วไป พบว่ายังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าที่ควร นักศึกษาครูจำนวนมากยังขาดความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน การออม และการลงทุน (2) ปัญหาหนี้สิน นักศึกษาครูมักประสบปัญหาหนี้สินตั้งแต่ระหว่างการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และหนี้บัตรเครดิต (3) หลักสูตรของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสอนความรู้ทางการเงินน้อยเกินไป ทำให้นักศึกษาครูขาดทักษะที่จำเป็นในการจัดการทางการเงินส่วนบุคคล (4) ความไม่เพียงพอของรายจ่ายของนักศึกษาครูเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ยิ่งทำให้การบริหารจัดการทางการเงินเป็นความท้าทายสำคัญ (5) พฤติกรรมการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้จ่ายตามกระแสสังคม การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย หรือการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลโดยขาดการวางแผน เป็นต้น

กลยุทธ์และแนวทางเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน

ความฉลาดทางการเงินถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนและจัดการทรัพยากรทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างของกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงิน อาทิ ปรีวัตร ป้องพาล และบุษราภรณ์ พวงปัญญา (2563) เสนอกลยุทธ์การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้ (1) การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงิน การอบรมออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงิน (3) การจัดสวัสดิการที่เพียงพอสำหรับข้าราชการบรรจุใหม่ (4) การติดตามและประเมินผลการวางแผนการเงิน พัทธราภา อินทพรต และวิญญู อยู่นิล (2566) พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินโดยการจัดการเรียนรู้ใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมจำลองสถานการณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมจำลองสถานการณ์ จากการใช้หลักสูตร พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดรู้ทางการเงินโดยภาพรวมและรายด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีความฉลาดรู้ทางการเงินสูงขึ้น

การเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินในกลุ่มนักศึกษาครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และทักษะทางการเงินให้กับนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล การพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินสามารถดำเนินการตามกลยุทธ์และแนวทางโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับหลักสูตร ดังนี้ (1.1) บูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรการบูรณาการความรู้ทางการเงินเข้ากับหลักสูตร โดยบรรจุหลักสูตรความฉลาดรู้ทางการเงินในทุกระดับการศึกษา (Urban et al., 2020) ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง เช่น การจำลองสถานการณ์เกมการเงิน และฝึกอบรมครูให้มีความรู้และทักษะในการสอนการเงิน และการใช้โปรแกรมการศึกษาทางการเงิน เป็นต้น (1.2) สร้างระบบนิเวศทางการเงิน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เข้าใจง่าย โปร่งใส เข้าถึงได้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) ที่ช่วยในการบริหารการเงินส่วนบุคคล และกำหนดมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ชัดเจน เข้าใจง่าย (Lin et al.,

2022) (1.3) ใช้นวัตกรรม ได้แก่ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เครื่องมือในการเรียนรู้ (Machine Learning) AI การใช้เกมและเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Gamification/Virtual Reality) สามารถเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพของการศึกษาทางการเงิน โดยพัฒนาเกมการเงินบนมือถือที่สอนแนวคิดทางการเงินผ่านการเล่นเกม (Choi, Lee & Sohn, 2023) การใช้ Behavioral Economics และ Just-in-Time Financial Education การให้ความรู้ทางการเงินแบบทันเวลา (just-in-time) พัฒนาระบบแจ้งเตือนและให้คำแนะนำในช่วงเวลาที่สำคัญ และใช้ข้อมูลพฤติกรรมเพื่อคาดการณ์และป้องกันการตัดสินใจทางการเงินที่ผิดพลาด (Benartzi & Kim, 2021) การชำระเงินดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ เช่น PromptPay TrueMoney Wallet และ Rabbit LINE Pay เป็นต้น กำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น ทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินเป็นเรื่องง่ายและสะดวก หากนักศึกษาครูไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง การยับยั้งตัดสินใจก็อาจเกิดความผิดพลาดก่อให้เกิดหนี้สินได้ (2) ระดับผู้สอน ดังนี้ (2.1) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับนักศึกษาครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การเรียนรู้ที่เน้นปรากฏการณ์ช่วยให้นักศึกษาเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับสถานการณ์จริง (2.2) ผูกอบรมการพัฒนาทักษะทางการเงินในนักศึกษาครูทั้งออฟไลน์ และออนไลน์ เพื่อจะทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะเหล่านี้ไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2.3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้นักศึกษาครูสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2.4) ใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล การใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือดิจิทัลสามารถเพิ่มความฉลาดรู้ทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ อาจจะใช้แอปพลิเคชันติดตามค่าใช้จ่ายและงบประมาณ ใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เฉพาะทาง เช่น หลักสูตรออนไลน์ (MOOCs) ด้านการเงิน และใช้เครื่องมือจำลองการลงทุนและเกมการเงิน เป็นต้น (Bapat, 2022) และ (3) ระดับผู้เรียน ดังนี้ (3.1) พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ชี้ให้เห็นว่าทักษะการคิดเชิงวิพากษ์มีความสำคัญในการประเมินข้อมูลและข่าวสารทางการเงินที่มีจำนวนมากในปัจจุบัน โดยฝึกการตรวจสอบข้อมูลและแหล่งที่มาของคำแนะนำทางการเงิน ระมัดระวังอคติและความลำเอียงทางการเงิน เช่น การมองโลกในแง่ดีเกินไป อคติการยืนยัน และใช้หลักการตัดสินใจโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Fujikawa & Kobashi, 2023)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน และภาคประชาชน จากเอกสารดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพควรผสมผสานระหว่าง การให้ความรู้ การสร้างทักษะ และการสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการตัดสินใจทางการเงินที่ดี นอกจากนี้ควรมีการออกแบบโปรแกรมที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีและความเข้าใจเชิงพฤติกรรมจะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับความฉลาดรู้ทางการเงินในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

การพัฒนาและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินให้แก่นักศึกษาเพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จสู่วิชาชีพหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักที่เป็นสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตรบัณฑิตแห่งประเทศไทย และคุรุสภา โดยกำหนดเป็นนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางการเงินแบบบูรณาการ คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ควรพัฒนาทั้งหลักสูตรและกิจกรรมเสริมด้านความรู้ทางการเงินอย่างครอบคลุม โดยจัดทำหลักสูตรระยะสั้น หรือโมดูล หรือสูตรออนไลน์ที่มีเนื้อหาการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล กำหนดให้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร หรือวิชาการศึกษาทั่วไป พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทั้งนี้ต้องมีชั่วโมงการอบรมขั้นต่ำ 12-15 ชั่วโมงต่อโมดูล/หลักสูตร เพื่อสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินและความเข้มแข็งทางการเงินแก่นักศึกษาครูและประเทศชาติในอนาคต

2. การสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจ คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ อาจารย์ร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย และคุรุสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมความรู้พื้นฐานทางการเงินที่ถูกต้องแก่นักศึกษา สิ่งสำคัญในสร้างจิตสำนึก ได้แก่ ความรับผิดชอบทางการเงิน การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ความสำคัญของการออม และการลงทุนตั้งแต่เริ่มทำงาน ควรส่งเสริมให้ตระหนักถึงคุณค่าของการถ่ายทอดความรู้ทางการเงินแก่นักเรียนในอนาคต ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยอาจจัดพิธีมอบประกาศนียบัตรรับรองทักษะทางการเงิน จัดการแข่งขันหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน หรือแม้แต่เชื่อมโยงกับระบบทุนการศึกษาหรือสิทธิประโยชน์อื่นๆ

3. การบูรณาการสู่ห้องเรียน ผู้สอนควรใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา การใช้สมองเป็นฐาน และสถานการณ์จำลอง บอร์ดเกม เป็นต้น ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเชื่อมโยงความรู้ทางการเงินกับชีวิตประจำวัน การนำหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน ควรมีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษานั้นก่อน เนื่องจากบริบทแต่ละสถานศึกษาอาจแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ผู้สอนต้องได้รับการอบรมการใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน เพื่อนำไปสู่การใช้หลักสูตรเสริมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ

4. การเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงิน วางนโยบายให้ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยการให้ความรู้การวางแผนการเงิน สิทธิประโยชน์ สวัสดิการ และเงินเดือนของครู แนะนำการวางแผนการเงินระยะยาวสำหรับอาชีพครู รวมถึงการเตรียมตัวเกษียณ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งผลต่อรายได้ นอกจากนี้ควรมีการจัดสวัสดิการที่เพียงพอสำหรับข้าราชการบรรจุใหม่

5. การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันการเงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดเครื่องมือการประเมินหลากหลายรูปแบบ กรอบการประเมินที่ชัดเจน พัฒนาดัชนีชี้วัดความฉลาดรู้ทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาครู โดยอิงมาตรฐานสากลตามกรอบการประเมินของ OECD หรือ PISA และพัฒนาแอปพลิเคชัน/แพลตฟอร์มออนไลน์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อติดตามแนวโน้มและปัจจัยที่มีผล สร้างระบบแจ้งเตือนสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงทางการเงิน ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการประเมินความรู้เชิงปฏิบัติ เชื่อมโยงกับหน่วยงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงิน แลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถาบันการศึกษาอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน

บทสรุป

ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาครูที่ต้องเรียนรู้การตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบคอบ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องการเงินส่วนบุคคล และผลิตภัณฑ์ทางการเงิน วินัยทางการเงินและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข การควบคุมตนเองอย่างชาญฉลาด

และเท่าทันสถานการณ์ ความฉลาดรู้ทางการเงินไม่เพียงส่งผลดีต่อระดับบุคคลและครัวเรือน แต่ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม จากสถานการณ์ปัจจุบันของความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครูในประเทศไทย พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ได้แก่ ความฉลาดรู้ทางการเงินโดยทั่วไปของนักศึกษาครูอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าที่ควร นักศึกษาครูมักประสบปัญหาหนี้สินตั้งแต่ระหว่างการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และหนี้บัตรเครดิต หลักสูตรของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสอนความรู้ทางการเงินน้อยเกินไป ทำให้นักศึกษาครูขาดทักษะที่จำเป็นในการจัดการทางการเงินส่วนบุคคล ความไม่เพียงพอของรายจ่ายของนักศึกษาครูเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และพฤติกรรมค่าใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสม โดยมีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริม ดังนี้ บุรณาการเนื้อหาในหลักสูตร สร้างระบบนิเวศทางการเงิน การใช้นวัตกรรม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การฝึกอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล และการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ด้านการเงิน การส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินให้เกิดประสิทธิภาพและนำไปสู่การปฏิบัติ ควรดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องโดยกำหนดเป็นนโยบาย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรเสริม การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ การสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงิน การบูรณาการไปสู่ห้องเรียน การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพครู การติดตามและประเมินผลความฉลาดรู้ทางการเงินอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา วิเคราะห์ และทบทวนวรรณกรรม “ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครู” จึงได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครู

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเสริมสร้างพื้นฐาน ประเมินความรู้และทัศนคติทางการเงินเบื้องต้น พัฒนาความรู้พื้นฐานทางการเงินที่จำเป็น สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน และปรับทัศนคติและมุมมองที่มีต่อการเงิน ระยะที่ 2 การฝึกฝนและประยุกต์ใช้ ฝึกทักษะการวางแผนและจัดการการเงินในชีวิตประจำวัน จำลองสถานการณ์

และการแก้ปัญหาทางการเงิน ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง วิเคราะห์และประเมินทางเลือกทางการเงิน ระยะที่ 3 การบูรณาการและถ่ายทอด เชื่อมโยงความรู้ทางการเงินกับวิชาชีพครู พัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ทางการเงิน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียน ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ ดังนี้ (1) ระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ บูรณาการเนื้อหาในหลักสูตร แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เข้าถึงได้ เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล เครือข่ายความร่วมมือทุกระดับ (2) กลไกการสนับสนุน ได้แก่ ฝึกอบรมและพัฒนาผู้สอน ระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ให้คำปรึกษาและแนะนำทางการเงิน นโยบายและมาตรการส่งเสริม (3) แรงจูงใจและการเสริมแรง ได้แก่ สร้างแรงจูงใจ ระบบการให้รางวัลและการยกย่องชมเชย เชื่อมโยงกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางการเงิน เพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติจริง จึงควรกำหนดนโยบายการนำไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรเสริม จัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพครู บูรณาการกลยุทธ์การสอนสู่ห้องเรียน รวมถึงติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สกนธวัฒน์ และชาลินี ตรีวิทย์บุญ. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 34-52.
- กณิชา ศิริศักดิ์, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2024). การพัฒนาการ์ดเกมเพื่อส่งเสริมความรู้ทางการเงินดิจิทัลของนิสิตครูโดยใช้การวิเคราะห์รูปแบบลำดับและการตัดสินใจแบบพิจารณาหลายเกณฑ์ (*ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา*). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กลางใจ แสงวิจิตร และคณะ. (2562). การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการจัดการการเงินส่วนบุคคลก่อนและหลังเรียนรายวิชาการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*. 17(2), 127-141.
- กัญยปรีณ ทองสามสี, อีสระ ทองสามสี และสร้อยณี อุเสินยาง. (2021). ทักษะทางการเงินของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *Journal of Social Science and Humanities Research in Asia*, 27(1), 81-108.
- ชนากานต์ ธนนิวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี. (2566). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 40(107), 40-51.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *สรุปผลการสำรวจทักษะทางการเงิน (Financial Literacy)*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- _____. (2567). “ครูสตางค์ปล่อยของ” การเงินจากห้องเรียนเล็กสู่ภารกิจระดับชาติ. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2568, จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-67-2/256702-FinWis-TeacherSatang.html>.
- _____. (2561). *รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2561*. ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง.
- บุษราภรณ์ พวงปัญญา และปวีตร ป้องพาล. (2564). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษา. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 8(2), 155-164.

- พัชรภา อินทพรต วิทยุฑฒ์ อยู่ในศีล และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินโดยการจัดการเรียนรู้ใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมจำลองสถานการณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(5), 376-390.
- แวววรรณ ก้องไทรภพ และนักสิทธิ์ ศักดาพัฒน์. (2022). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการใช้เงินในกลุ่มนักศึกษาไทยระดับปริญญาตรี ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล. *Journal of Demography*, 38(2), 49-70.
- ศักดิ์ดา งานหมั่น, พระสิทธิชัย รินฤทธิ์ และพระพนมภรณ์ กับบุญ. (2564). การพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 กับการบูรณาการนวัตกรรม. *วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์*, 1(2), 79-93.
- ศิรินุช อินละคร. (2563). การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 6(2), 78-90.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2561). Financial Literacy ไม่มี ไม่ได้แล้ว. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2568, จาก <https://cfl.gpf.or.th/Files/Viewer/?ileName=b07d0653-e5d5-422b-a3b7-86f3c1434496f/07%2061%20aug.pdf>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยชุดความฉลาดรู้ (literacy)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). เอกสารประกอบระดมความเห็นกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570). กุมภาพันธ์ 2564.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565). *ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2568, จาก http://academic.obec.go.th/web/images/document/1674801052_d_1.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2561. ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง.
- สุน วงค์แดง. (2567). การเปลี่ยนจากการสอนสู่การโค้ชการสอน : มิติใหม่แห่งการเรียนรู้ในยุคพลิกผันทางดิจิทัล. *วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์*, 1(2), 31-49.
- Akhtar, N. and Rashid, A. (2024). Financial development and sustainable development: A review of literature. *Sustainable Development*, 32(6), 7114-7139.
- Bapat, D. (2022). Exploring the antecedents of financial literacy using massive open online courses. *International Journal of Bank Marketing*, 40(1), 44-64.
- Benartzi, S., & Kim, H. H. (2021). Improving retirement outcomes with digital nudges. *Journal of Retirement*, 8(4), 46-58.
- Bottazzi, L. and Lusardi, A. (2021). Stereotypes in financial literacy: Evidence from PISA. *Journal of Corporate Finance*, 71(5), 101831
- Chen, H., & Volpe, R. P. (2022). An Analysis of Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 31(2), 112-130.
- Choi, J. H., Lee, K. C., & Sohn, W. (2023). The effectiveness of gamification in financial literacy education: A randomized field experiment. *Journal of Banking & Finance*, 147, 106728.
- Fujikawa, T., & Kobashi, F. (2023). Cognitive biases and financial mistakes: Evidence from Japan. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 37, 100705.

- Ho, M. C. S., & Lee, D. H. L. (2020). School Banding Effects on Student Financial Literacy Acquisition in a Standardized Financial Literacy Curriculum. *The Asia-Pacific Education Researcher*. doi: 10.1007/s40299-019-00491-z.
- Jabar, M. A., & Delayco, M. L. C. (2021). Impulse Buying and Financial Literacy Among Public Elementary and High School Teachers in the Philippines. *DLSU Business & Economics Review*, 31(1).
- Joo, S-H., Grable J. (2023). An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction. *J Fam Econ Issues* 25(1), 25–50.
- Lin, J. T., Bumcrot, C., Ulicny, T., & Lusardi, A. (2022). Simplifying complex financial products: A randomized intervention. *Journal of Consumer Affairs*, 56(2), 670-696.
- Lusardi, A., and Mitchell, O. S. (2023). The Importance of Financial Literacy: Opening a New Field. *Journal of Economic Perspectives*, 37(4), 137–54.
- O'Brien, S. (2022). Lack of Financial Literacy Cost 15% of Adults at Least \$10,000 in 2022. Here's How the Rest Fared. CNBC, Retrieved 19 January, 2025, from www.cnbc.com/2023/01/19/here-show-much-people-say-lack-of-financial-literacy-cost-in-2022.html.
- OECD/INFE. (2020). *International Survey of Adult Financial Literacy*. Retrieved December 25, 2024, from www.oecd.org/financial/education/launchoftheoecdinfeglobalfinancialliteracysurveyreport.htm.
- Podar Education Network. (2023). *The Importance of Financial Literacy For Students*. Retrieved May 25, 2024, from <https://www.podareducation.org/school/a/blog-the-importance-of-financial-literacy-for-students>.
- Saputra, J. and Susanti, D. (2021). A Study of Several Financial Literacy Teaching Methods for Children. *International Journal of Ethno-Sciences and Education Research*, 1(2), 7-10.
- Team Varthana. (2023). *Why is financial literacy an essential part of education?*. Retrieved May 24, 2024, from <https://varthana.com/school/why-is-financial-literacy-an-essential-part-of-education/>
- Urban, C., Schmeiser, M. D., J. Collins, M., and Brown, A., (2020). The effects of high school personal financial education policies on financial behavior. *Economics of Education Review*, Elsevier, 78(C). DOI: 10.1016/j.econedurev.2018.03.006.
- Yin, K.Y., Watson, D., Yusof, R. (2021). The Efficacy of Promoting Financial Literacy with MOOC among Economics Pre-Service Teachers. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(8), 18-35
- Zhao, H., Yao, X. Liu, Z. and Yang, Q. (2021). Impact of Pricing and Product Information on Consumer Buying Behavior With Customer Satisfaction in a Mediating Role. *Front Psychol*, 12:720151. doi: 10.3389/fpsyg.2021.720151534–541.
- Zhu, A. Y. F., Yu, C. W. M., & Chou, K. L. (2021). Improving financial literacy in secondary school students: An randomized experiment. *Youth & Society*, 53(4), 539–562.